

travelbook

Transylwania i Marmarosz

Bezdroża

Mistrzowska **ERGO**
#ochrona **HESTIA**

Teksty: Łukasz Galusek, Tomasz Poller

Współpraca: Michał Jurecki, Wojciech Mróz, Marek Styczyński, Dominika Zaręba, Adina Zemanek, Elżbieta Wieruszewska (*Słowniczek polsko-rumuński*); Gabriela Turzańska i Maciej Żemojtel (informacje praktyczne)

Aktualizacja: Katarzyna Rodacka

Redakcja: Gabriela Turzańska, Maciej Żemojtel

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

© OpenStreetMap contributors; www.opendatacommons.org/licenses/odbl

Opieka techniczna: Katarzyna Leja

Skład: DAKA – Studio Graficzne

Okładka: materiały graficzne zostały wykorzystane za zgodą Shutterstock Images LLC.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorzy oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autorzy oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?beta2>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie II

ISBN: 978-83-283-5387-9

Copyright © Helion, 2019

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Spis treści

ATRAKcje TRANSYLWANII I MARMAROSZU _____	6
INFORMACJE PRAKTYCZNE _____	13
PRZED WYJAZDEM _____	14
Wybór czasu podróży _____	14
Źródła informacji _____	14
Formalności _____	16
DOJAZD _____	20
Podróż samolotem _____	20
Podróż pociągiem _____	20
Podróż samochodem _____	22
Podróż autobusem _____	24
NA MIEJSCU _____	25
Podróżowanie po kraju _____	25
Noclegi _____	31
Wyżywienie _____	35
INFORMACJE A-Z _____	37
INFORMACJE KRAJOZNAWCZE _____	45
KRAJOZNAWCZE ABC _____	46
Charakterystyka geograficzna _____	46
Przyroda _____	48
▶ Transylwania Siedmiogrodem zwana _____	52
SPOŁECZEŃSTWO _____	65
Mieszkańcy Siedmiogrodu _____	65
Region oczami jego mieszkańców _____	74
Języki Transylwanii _____	75
Religie i kościoły Transylwanii _____	79
KULTURA I SZTUKA _____	85
Transsilvanismus _____	85
Architektura Siedmiogrodu _____	90
Tradycje i obyczaje ludowe _____	95

Rzemiosło i twórczość ludowa	98
Muzyka Siedmiogrodu	100
KUCHNIA RUMUŃSKA	103
Kilka przepisów transylwańskich	107
▶ Wina Transylwanii	108
TRANSYLWANIA	111
ALBA IULIA	113
BRASZÓW	123
BYSTRZYCA	140
GHEORGHENI	143
GHERLA	145
HUEDIN	147
▶ Kalotaszeg	150
HUNEDOARA	152
KLUŻ	158
MEDIAŞ	170
MIERCUREA CIUC	179
ODORHEIU SECUIESC	182
SEBEŞ	183
SFÂNTU GHEORGHE	186
SIGHIŞOARA	189
SYBIN	202
TÂRGU MUREŞ	216
TURDA	223
MARMAROSZ	229
BAIA MARE	231
BOGDAN VODĂ	233
BORŞA	235
BUDEŞTI	235
CĂLINEŞTI	236
IEUD	237
▶ Cerkwie marmaroskie	238
NEGREŞTI-OAŞ	240

SĂPÂNȚA _____	240
ȘURDEȘTI _____	243
SYHOT MARMAROSKI _____	245
TÂRGU LĂPUȘ _____	249
VADU IZEI _____	250
VIȘEU DE SUS _____	251
SŁOWNICZEK POLSKO-RUMUŃSKI _____	252
INDEKS _____	258
LEGENDA _____	260

Spis planów i map

Transylwania	Sighișoara – Górne Miasto _____	190
i Marmarosz ____ przednia okładka	Sighișoara _____	193
Alba Iulia _____	Sybin _____	204–205
Braszów _____	Târgu Mureș _____	218–219
Kluź _____	Marmarosz _____	230
Saksonia Siedmiogrodzka ____		174–175

Spis ramek

Rumunia w internecie _____	15	Porozumiewanie się _____	76
Wybrane rumuńskie kolejowe		Johannes Honter (Honterus) ____	127
przejścia graniczne _____	21	Chłopskie zamki _____	132
Rumuńskie drogowe przejścia		Druga strona medalu _____	134–135
graniczne _____	22	Biały płaszcz z czarnym krzyżem	138
Winiетки _____	23	Kalwińskie wychowanie _____	149
Orientacyjne ceny produktów		Niedzielne nabożeństwo _____	149
spożywczych _____	35	Inkastelacja kościołów _____	173
Dni wolne od pracy _____	38	Siedmiogrodzkie chrzcielnice ____	176
Placówki dyplomatyczne _____	41	Szeklerska Jerozolima _____	181
Pasterstwo karpackie _____	54	Pionier lotów kosmicznych ____	192
Kalendarium dziejów		Szosa Transfagaraska _____	215
Siedmiogrodu _____	56–64	Tak powstawały miasta _____	217
Gemeinschaft _____	70	Czapeczki z Budești _____	236

Atrakcje Transylwanii i Marmaroszu

Czarny Kościół w Braszowie

Monumentalna XIV-wieczna fara, „najdalej wysunięta na wschód gotycka katedra Europy”.

Kościół Na Wzgórzu w Sighișoarze

Najcenniejsza budowla sakralna wpisanej na listę UNESCO Sighișoary. Późnogotycki kościół halowy z cennym zabytkowym wyposażeniem wnętrza. Jeden z ołtarzy to poliptyk z 1520 r., przypisywany Janowi Stwoszowi, synowi Wita, twórcy ołtarza krakowskiego kościoła Mariackiego.

Kościół św. Michała w Klużu

Wspaniała gotycka świątynia, drugi największy halowy kościół Transylwanii, z cennym wyposażeniem wnętrza (m.in. bogato rzeźbionymi portalem zakrystii i amboną). Jego najstarsze części pamiętają XIV w., najmłodszą wieżę wzniesiono w 1859 r.

Katedra w Alba Iulia

Rzymskokatolicka katedra św. Michała, sięgająca historią XIII w., to jeden z najwspanialszych zabytków romańskich Siedmiogrodu i miejsce szczególnie ważne dla Węgrów – swoje groby mają tu Jan i Władysław Hunyady, Izabela Jagiellonka (żona Jana Zápolyi, królowa Węgier) oraz Jan II Zygmunt Zápolya.

Kościół ewangelicki w Sebeș

Parafialny kościół w Sebeș, budowany etapami między końcem XII a XV w., to jeden z najwspanialszych przykładów gotyku siedmiogrodzkiego.

CENNE OBIEKTY SAKRALNE

Kup książkę

Poleć książkę

Kościół ewangelicki w Sybinie

Największa gotycka bazylika Siedmiogrodu, późnogotycka świątynia z masywną wieżą i transeptem oraz cennym wyposażeniem wnętrza.

Archaiczne cerkwie kamienne

W południowo-zachodnim zakątku Transylwanii znajdują się najstarsze cerkwie regionu – sięgające historii XIII w. świątynie w **Densuș** i **Strei**, do budowy których wykorzystano m.in. bloki pozostałe z rozbiórki budowli rzymskich. Bardzo ciekawą historię i bryłę posiada też oryginalna cerkiew w **Gurasada**.

Warowne kościoły wiejskie

Ufortyfikowane kościoły saskie (XIII–XVI w.) to wizytówka Siedmiogrodu. Do dziś przetrwało ich ok. 150, najwspanialsze odnajdziemy we wsiach **Biertan, Hărman, Prejmer, Viscri, Valea Viilor, Homorod, Saschiz, Cisnădie, Moșna**... Ufortyfikowane grody kościelne zachowały się też w większych miejscowościach, np. miastach **Mediaș** i **Aiud**.

Kościół w Herinie

Jeden z najpiękniejszych kościołów romańskich w Siedmiogrodzie. Czteroprzęsłowa kamienna bazylika emporowa z dwuwieżową fasadą zachodnią, wzniesiona w połowie XIII w., przez ostatnie dekady XX w. popadająca w ruinę, w latach 1995–99 szczęśliwie odrestaurowana.

Drewniane cerkwie Marmaroszu

Drewniane świątynie wiejskie to jedno z najcenniejszych i najpiękniejszych emanacji ludowej, karpackiej „cywilizacji drewna”. Jedną z najbardziej efektownych jest „gotycka”, mierząca 54 m wysokości, cerkiew w **Șurdești**. Kolejne znajdziemy m.in. w **Plopiș, Ieud, Budești, Desești, Poienile Izei, Șieu, Rogoz, Inău**. Współczesna cerkiew we wsi **Bârsana** to najwyższy drewniany budynek Europy.

Kup książkę

Poleć książkę

Mediaș

Mediaș (węg. Medgyes, niem. Mediash, sas. Medwesch), położone między dwiema bardzo atrakcyjnymi turystycznie miejscowościami: Sybinem i Sighișoară, nie należy do miejsc często odwiedzanych przez turystów. Choć nie ma tak wspaniałej starówki jak Sybin i nie jest tak malownicze jak Sighișoara, zasługuje jednak na uwagę. Stare miasto w Mediaș zachowane jest zadziwiająco dobrze, a brak masowego ruchu turystycznego sprzyja atmosferze autentyczności i można by rzec – sielanki, w związku z czym zdecydowanie warto spędzić tu choćby jedno popołudnie.

w niej ona jako *Villa Medies*. Początkowo w Mediaș osiedlili się Szeklerzy, którzy następnie, przenosząc się na wschód Siedmiogrodu, „zwolnili miejsce” kolonizatorom niemieckim (Sasom). Ci jednak aż do 1402 r. podlegali zwierzchnictwu komesa Szeklerów. W XVI i XVII w. odbywały się tutaj sejmy prowincjonalne stanowiące, obok sejmu w Alba Iulia, władzę ustawodawczo-sądowniczą Księstwa Siedmiogrodu. W 1576 r. w Mediaș miało miejsce doniosłe wydarzenie: ówczesny książę Siedmiogrodu, Stefan Batory, zaprzysiął przed polskimi posłami *pacta conventa* otwierające mu drogę do tronu polskiego.

HISTORIA

Na miejscu dzisiejszego miasta starożytni Rzymianie wzniesli *castrum*, które nazywali *Media*. Pierwsza wzmianka pisana o osadzie pochodzi z 1267 r., występuje

WARTO ZOBACZYĆ

W Mediaș znajdują się doskonale zachowane duże fragmenty **obwarowań miejskich**, zbudowanych w XV i XVI w. W obręb

▼ Gród kościelny w Mediaș

Kup książkę

Poleć książkę

starówki prowadzi droga przechodząca przez wyniosłą **wieżę bramną** z charakterystycznym hełmem. Najciekawsze **kamienice** mieszczkańskie, pochodzące z przełomu XV i XVI w., zobaczymy na rynku (P-ța Regele Ferdinand I).

Dominujący w panoramie miasta **★ gród miejski „Margareta”** składa się z ufortyfikowanego pierścienia murów obronnych chronionych przez cztery baszty, z których jedna pełni funkcję bramy wejściowej. Wewnątrz grodu zachowały się budynki mieszkalne, pierwotnie służące mieszkańcom w celach refugialnych. Centralną i najbardziej okazałą budowlą grodu jest XIV-wieczny **kościół farny św. Małgorzaty**. Jego obecna bryła jest efektem przebudowy z lat 1447–82. Wewnątrz świątyni uwagę zwraca polichromia w nawie głównej, wykonana ok. 1500 r., ukazująca przedstawienie *Drzewa Jessego*. Najcenniejszym

elementem wyposażenia fary jest wspianiały poliptyk, wykonany w latach 1480–90. Całości dekoracji świątyni dopełnia jej sieciowe sklepienie. Jako ciekawostkę można dodać, że w 70-metrowej **wieży Trębaczy** w 1476 r., na polecenie króla węgierskiego Macieja Korwina, był więziony ówczesny gospodar wołoski Wład Palownik – pierwowzór literackiego Drakuli.

Przy grodzie kościelnym znajduje się słynne **liceum im. Stephana Ludwiga Rotha**, urodzonego tu w 1796 r. humanisty, reformatora i nauczyciela, jednej z najważniejszych postaci wśród Sasów siedmiogrodzkich. Ponadto w mieście można zwiedzić m.in. **muzeum miejskie** **Muzeul Municipal Mediaș**; Str. Mihai Viteazul 46; <http://muzeulmedias.wordpress.com>; VI–IX pn.–pt. 10.00–18.00, sb.–nd. 10.00–14.00, X–V pn.–pt. 9.00–17.00; 4 RON, ulgowy 2 RON i **synagogę** (Str. Mihail Kogălniceanu).

Informacja turystyczna

Centrul de Informare Turistică Mediaș, Str. Nicolae Iorga 2; tel.: +40 369 455444; www.sibiu-turism.ro; latem pn.–pt. 9.00–17.00.

Komunikacja i orientacja

W mieście zatrzymuje się bardzo dużo pociągów, także międzynarodowych (magistrala Budapeszt – Oradea – Kluż – Sighișoara – Braşów – Bukareszt). Do sąsiednich wsi łatwo dojechać lokalnymi pociągami osobowymi. Dworce kolejowy i autobusowy znajdują się przy Strada Unirii na południe od starówki.

Aby dotrzeć do starego miasta, po wyjściu z dworca kolejowego należy skręcić w prawo i iść wzdłuż Strada Unirii, w kierunku dobrze widocznej, białej cerkwi. Skręcając przy cerkwi w lewo (w Str. Nicolae Iorga), natrafimy wkrótce na bramę miejską z resztką murów obronnych, przez którą prowadzi ulica dochodząca

do rynku (P-ța Regele Ferdinand I).

Niezawodnym punktem orientacyjnym jest wysoka wieża kościoła św. Małgorzaty górująca nad rynkiem starego miasta. Jeżeli wychodząc spod dworca kolejowego skręcimy w lewo (Str. Unirii), a następnie w prawo w Strada Roth, dojdziemy do Strada Mihai Eminescu, która jest obwodnicą starego miasta.

Noclegi

Obiektów noclegowych jest w Mediaș bardzo niewiele. Można zatrzymać się w położonym na starówce **hotelu Select**; Str. Petőfi Sándor 3 (idąc od grodu kościelnego, należy minąć centralny plac-skwer i drogi hotel Traube, polecany hotelik znajdziemy niecałe 100 m dalej); tel.: +40 269 834874; <http://hotelrestaurantselect.ro>; dwójka 135 RON ze śniadaniem. Na miejscu restauracja.

OKOLICE

Okolice Mediaș to – jak zresztą niemal cała południowa Transylwania – kraina saskich wsi ze średniowiecznymi warownymi kościołami i praktycznie nienaruszoną, regularną zabudową wiejską.

Na południe od miasta leży wieś **MOȘNA** (węg. Muzsna, Szászmușzna; niem. Meschen; sas. Mäschen). Warto ją odwiedzić, by obejrzeć jeden z największych w Transylwanii kościołów halowych.

★ **Gród kościelny** ⓘ **codz. 9.00–17.00; 5 RON** tworzą obwarowania z pięcioma wieżami z zachowanymi do dziś celami chroniącymi mieszkańców oraz ich dobytek. Dostępu do niego strzeże mocno ufortyfikowana wieża bramna. Kościół powstał w XIV w., lecz w 1485 r. uległ radykalnej przebudowie (przeprowadzonej przez mistrza Andrzeja z Sybina), kiedy to zyskał formę późnogotyckiej hali. Pięć przeszelnawowych nakrywa sklepienie sieciowe, wsparte na smukłych filarach między nawowych, z których para ostatnich przybiera kształt spiralny. Wyjątkową cechą jest zaskakująca lekkość całej konstrukcji.

Informator

Moșna leży 9 km od Mediaș, przy drodze prowadzącej w kierunku miasteczka Agnita. Do wsi jeżdżą lokalne autobusy. Dystans można także pokonać autostopem lub pieszo (idąc od cerkwi przy Strada Unirii, należy przejść przez most nad torami i dalej zmierzać prosto w kierunku południowym).

Przenocować można w probostwie wybudowanym powyżej kościoła w 1794 r. (znajduje się przed nim popiersie Stephana Ludwiga Rotha, który był tu niegdyś proboszczem).

Ciekawy i niezłe zachowany **warowny kościół** znajdziemy też w położonej dalej na południe wsi **ALMA VII**. Świątynię zbudowaną w XIV w. ufortyfikowano w 1502 r.

W sąsiedniej dolinie położona jest wieś **IGHIȘU NOU** (węg. Szászivánfalva, Ivánfalva, Izséptelke; niem. Sächsisch-Eibesdorf, Eibesdorf; sas. Ebedsref), gdzie warto zobaczyć ★ **kościół warowny** z początku XIV w. Świątynia pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny pochodzi z początku XIV w.

▼ Wieś Moșna

Kup książkę

Poleć książkę

Inkastelacja kościołów

Najbardziej charakterystycznym elementem krajobrazu Saksonii Siedmiogrodzkiej są ufortyfikowane kościoły. W obliczu ciągłego zagrożenia, szczególnie ze strony imperium osmańskiego, mogący liczyć tylko na siebie mieszkańcy wypracowywali najróżniejsze sposoby ochrony swoich rodzin i najcenniejszego dobytku. Kościół był zwykle najokazalszą i najtrwałszą budowlą wsi, zatem jedynie on mógł przetrwać niebezpieczeństwo. Pierwszym sposobem przystosowywania go do funkcji obronnych było tworzenie obwodu obwarowań. Pierścień murów zwielokrotniano z czasem, czyniąc kościół coraz bardziej niedostępnym. W wyniku rozbudowy umocnień zaczynał on upodabniać się do zamku, w którym dodatkowe ufortyfikowanie właściwego budynku kościelnego przemieniało go w główny punkt oporu na miarę donżonu (wieży ostatecznej obrony, występującej w średniowiecznych zamkach feudalnych). Na funkcję taką wyraźnie wskazuje m.in.

częste wykopywanie studni wewnątrz świątyni. Samo fortyfikowanie obejmowało z reguły umocnienie wieży, którą obok strzelnic zaopatrywano najczęściej w drewnianą galerię obronną. Jednakże tradycyjna forma przestrzenna kościoła z wieżą od strony wejściowej, naturalnie umożliwiającą obserwację i obronę, obniżając się w stronę prezbiterium, miała w tym miejscu „słabszy” punkt. Zabezpieczenie tej strony uzyskiwano, fortyfikując prezbiterium – także na kształt obronnej wieży. Nadbudowywano nad nim kondygnacje strychowe, często nadwieszono i wyposażone w machikuły. Niejednokrotnie były to dwa lub nawet trzy piętra, więc nadbudowa stawała się właściwie drugą wieżą. Inkastelacja następowała stopniowo i mogła trwać nawet dwa stulecia lub dłużej. To jej zawdzięczamy niezwykłą w skali europejskiej formę saskich kościołów siedmiogrodzkich, zacierającą sakralny i reprezentacyjny charakter budowli na rzecz jej walorów obronnych.

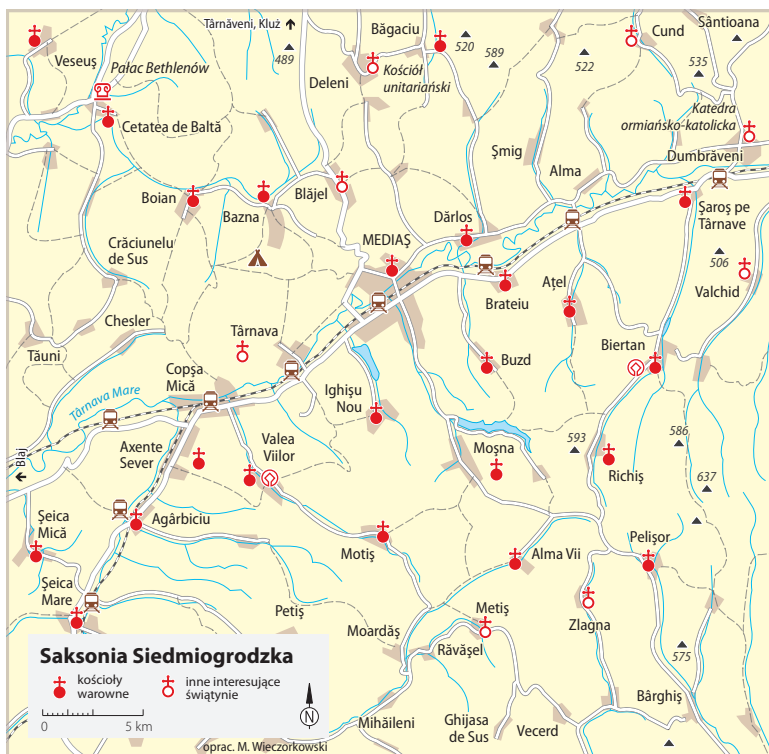
Pierwotnie wybudowano tylko salę, aby w 2. poł. XV w. w jej zachodniej części wzniesić masywną kamienną wieżę. Szóste piętro wieży stanowi drewniana galeria obserwacyjna, a całość wieńczy czterospadowy dach, o wysokości 12 m. Nad prezbiterium również nadbudowano strych obronny, jednak nie tak wydatny jak w poprzednich kościołach. Wyposażenie świątyni jest barokowe. Jedyne gotyckie elementy plastyki budowlanej, jakie się zachowały, to maswerk i dekoracja zachodniego portalu, a w północnej ścianie prezbiterium – nisza na sakramenty. Tradycyjnie zespół kościelny dopełniają plebania oraz budynek rady wsi z salą gminną i szkołą.

Jadąc w kierunku miasta Blaj, dotrzemy do miasteczka Copșa Mică, znanego przede wszystkim z działającego tu kiedyś „piekielnego” kombinatu produkującego sadzę. Zaczyna się tu boczna droga prowadząca do dawnej saskiej wsi **VALEA VIILOR** (węg. Nagybaromlak, niem. Wurmloch, sas. Wurmbach). W tej liczącej 2 tys. mieszkańców miejscowości stoi jeden z najcenniejszych **★ kościołów warownych** **📍 III–XI pn.–pt. 9.00–12.00, 14.00–17.00; 5 RON** Siedmiogrodu, wpisany obok sześciu innych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Pierwsza informacja o osadzie pojawia się w 1263 r. Już w XIV w. istniał tu kościół, czego dowiodły badania archeologiczne, chociaż

pierwsza zapisana wzmianka o nim pochodzi dopiero z 1414 r. Dzisiejszy obiekt powstał na przełomie XV i XVI w. Świątynia, mimo iż jednonawowa, wyróżnia się wielkością i bogatym sklepieniem sieciowym. Doskonale widać tu odejście od tradycyjnej kompozycji przestrzennej na rzecz rozwiązań podnoszących obronność budynku. Masywna, dwupiętrowa nadbudowa prezbiterium jest dużo ważniejsza od zachodniej wieży wejściowej. Obie mają galerie obserwacyjne, machikuły i wąskie otwory strzelnicze. Te strategiczne punkty połączone są ze sobą ogromnym strychem zawieszonym nad nawą, także z otworami strzelniczymi. Podobnie jak przy wieżach, skarpy ścian bocznych wykorzystano do oparcia machikułów.

Dobudowane z boków klatki z krętymi schodami umożliwiają szybkie przedostanie się na górę. Pod chórem znajdowała się, dziś już zakopana, studnia. Wyposażenie kościoła jest barokowe, prócz niszy na sakramenty, zwieńczonej tympanonem z płaskorzeźbą Chrystusa, datowanym na 1504 r.

Dalej na zachód średniowieczne **warowne świątynie** zobaczymy jeszcze m.in. w **AXENTE SEVER** (węg. Asszonyfalva, niem. Frauendorf) i **ŞEICA MICĂ** (węg. Kisselyk, niem. Kleinschelken). Ten ostatni, wzniesiony w XV w., początkowo miał dwa pierścienie obwarowań, które niestety nie zachowały się do dziś w całości. Sam kościół – jako ostateczny punkt oporu – także nosi wyraźne cechy budowlanej obronnej.

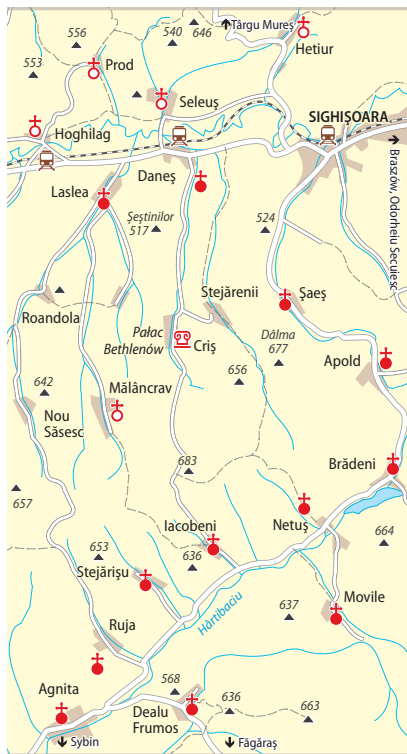
Wystarczy spojrzeć na prezbiterium ufortyfikowane na kształt wieży poprzez nadbudowę aż trzech pięter! Wewnątrz na uwagę zasługuje późnogotycka chrzcielnica, odlana w 1477 r., będąca jedną z niewielu zachowanych tzw. chrzcielnic siedmiogrodzkich, z których miejscowi odlewnicy słynęli w średniowiecznej Europie Środkowej. Kościół nosi wezwanie św. Katarzyny. (Należy pamiętać, że kościoły saskie były wznoszone jako katolickie, aby później wraz z reformacją stać się kalwińskimi – pierwotne wezwanie zaś często było utrzymywane).

Równie ciekawe obiekty znajdują się także na wschód od Mediaș. Udając się z miasta w kierunku Sighișoara, 4 km za miastem napotkamy skręt do BUZD

(węg. Szászbuзд, niem. Bußd). Tutejszy XIV-wieczny **★ kościół salowy** uzyskał w wyniku inkastelacji wysoką nadbudowę prezbiterium, stając się właściwie potężną wieżą.

Zatrzymując się w **BRATEIU** (węg. Bráthely, sas. Bretai), warto zwiedzić **warowny kościół** położony w dole pięknej, zadrzewionej głównej ulicy wioski, sprawiającej wrażenie małego bulwaru. Ciekawi mogą się wybrać w górę tej ulicy, gdzie znajduje się część zamieszkała przez Cyganów, tradycyjnie zajmujących się wyrobem kotłów. Wielu z nich ubiera się typowo, nosząc charakterystyczne czarne kapelusze. Dla bezpieczeństwa lepiej udać się tam bez ekwipunku i w żadnym wypadku nie wolno fotografować. Pieniądże, aparaty, a najlepiej wszystkie bagaże zostawić w samochodzie przy kościele.

Niedaleko za Brateiu znajduje się skręt w lewo do **AȚEL** (węg. Ecel, niem. Hetzeldorf). Tutejszy **★ kościół św. Mikołaja** **🕒 codz. 10.00–18.00; 5 RON** jest trójnawową bazyliką z transeptem, w której bryle widać znane już elementy obronne, takie jak wieża zachodnia z drewnianą galerią i nadbudowa prezbiterium. Kościół cechuje się szczególnie piękną, dobrze zachowaną, gotycką plastyką budowlaną: imponującym portalem zachodnim, niszą z miejscami do siedzenia (południowa strona prezbiterium) zwieńczoną oślimi łukami, a przede wszystkim portalem zakrystii. Wciąż znajdują się w nim oryginalne drzwi (1499), płycinowe, intarsjowane, z ażurową gotycką kołatką. Obwarowania kościoła składały się z dwóch pierścieni murów. Pozostałością po wewnętrznym murze jest wolno dziś stojąca baszta i wewnętrzna baszta bramy. Napis nad bramą wjazdową najlepiej oddaje charakter tutejszych ludzi i ich wiarę: „Najtrwalszą

Kup książkę

Poleć książkę

Siedmiogrodzkie chrzcielnice

Bogactwo rud metali wpłynęło na rozkwit odlewnictwa w XIV i XV w. Odlewnicy siedmiogrodzcy zasłynęli szczególnie bogato zdobionymi chrzcielnicami z brązu, które cechowała smukła, kielichowa forma i często ażurowy nodus. Pokryte były także misternymi napisami i przedstawieniami figuralnymi. Obecnie zachowało się dziewięć takich chrzcielnic, z których najstarsze, w Mediaș i Șaeș, datowane są właśnie na wiek XIV. Pozostałe, wykonane w następnym stuleciu pochodzić mogą z tego samego warsztatu (ów ażurowy nodus jest tu elementem wspólnym), chociaż rozpiętość dat powstania jest dość znaczna: 1438 (Sy-

bin), 1477 (Șeica Mică). Chrzcielnice siedmiogrodzkie są dziełami wysokiej rangi. Pokrewieństwo w kształcie i ornamentyce, lecz nie wiążące się warsztatowo, odnaleźć można w chrzcielnicach odlewanych na Słowacji (dokąd równie licznie napłynęli niemieccy osadnicy), również z tamtejszych rud. Jeśli dodać do tego Norymbergę, jako ówczesnie najwspanialszy europejski ośrodek odlewniczy, to nawet poprzez tak niewielki wycinek ludzkiej działalności przekonać można się o jedności kulturowej średniowiecznej Europy Środkowej, opartej na niemieckiej Kolonizacji Wschodniej.

twierdzą jest nasz Bóg". Nie jest to patetyczne *antemurale christianitatis*, którym szczyliły się stołeczne miasta i ich dynastie, lecz obraz prawdziwie europejskiej tradycji i cywilizacji, której nośnikami są właśnie najmniejsze wspólnoty i ich praca. W Transylwanii obraz ten jest jeszcze ciągle wyraźny, pozostaje bowiem w nieustannej konfrontacji z odmiennością Wschodu. Tutajsi ludzie twierdzą mieli w sobie, kulturowo swój język i tradycje bez kontaktu ze światem zewnętrznym.

Jadąc dalej na wschód główną drogą (DN14) w kierunku Sighișoary, dotrzemy do wsi **ȘAROȘ PE TÂRNAVE** (węg. Szász-sáros, niem. Scharosch an der Kokel, sas. Schmersch). Na wzgórzu wznosi się tu dobrze zachowany **kościół warowny**. Tu też zaczyna się boczna droga do wsi Biertan.

★ **BIERTAN** (węg. Berethalom, niem. Birthälm) jest jednym z miejsc, których pod żadnym pozorem nie wolno ominąć! Nad wiejskim rynekciem góruje widoczna z daleka twierdza z wieloma wieżami

i ogromnym kościołem. To ★ **jeden z najlepiej zachowanych i największych warownych grodów kościelnych Transylwanii** Ⓛ IV–X wt.–nd. 10.00–13.00, 14.00–19.00, sb. 10.00–17.00, XI–III zamknięte; 10 RON.

Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z 1283 r.; sam kościół wymieniono w dokumentach po raz pierwszy w 1402 r. Ostateczny kształt wzorowanej na rozwiązaniach miejskich, trójnawowej hali nakrytej gwiaździstym sklepieniem, świątynia uzyskała w latach 1520–22. Do czasów reformacji był to kościół Mariacki. Zachował się fundowany dla tego wezwania tryptyk z lat 1483–1515. Jego środkową część tworzą rzeźby ukrzyżowanego Chrystusa w otoczeniu Marii, św. Jana i Marii Magdaleny. Boczne kwatery ukazują sceny z życia Marii i z dzieciństwa Jezusa. Do szczególnie pięknych należy umieszczone w prawym skrzydle przedstawienie odpoczynku w drodze do Egiptu. Cenna jest również kamienna ambona przypisywana mistrzowi kamieniarskiemu Ulrichowi z Kronstadt

▲ Warowny kościół w Biertan

(Braszo), której dekoracja wykazuje cechy przejściowe od gotyku do renesansu. Kunsztowne są portale wejściowe kościoła, a także portal zakrystii (1515) z oryginalnymi drzwiami. Wspaniałą snycerką wyróżniają się stalle prezbiterium, lecz prawdziwym rzemieślniczym majstersztykiem jest uruchamiający jednocześnie 15 rygli zamek u drzwi kościoła – konstrukcja mistrza Johanna Reichmutha.

W latach 1468–1523 powstały potężne **umocnienia**, które miały ochraniać zarówno kościół, jak i mieszkańców miasta, stąd w ich obrębie umieszczono także pokazny spichlerz. Dla zabezpieczenia pierwotnego pierścienia dobudowano kolejny, a w XVII w. trzeci, ostatni, tworząc tym samym największą fortyfikację kościelną Siedmiogrodu (nigdy niezdołana!). Doskonałość obwarowań – których wysokość dochodzi do 12 m – sprawiła, że przez trzy stulecia Biertan był także siedzibą biskupa.

Podziwiając baszty, zwróćmy uwagę, iż wszystkie zachowały się w niezmiętej, średniowiecznej formie (drewniane galerie nakryte czterospadowym dachem), w przeciwieństwie do wielu innych kościołów, których baszty nakryto z czasem dachami pulpitowymi. Dwie z nich zasługują na szczególną uwagę. **Baszta-mauzoleum**,

znajdująca się w północno-zachodniej części zespołu, mieści nagrobki rezydujących tu dostojników. Część z owych nagrobków wykonał jeden z najlepszych artystów kamieniarskich tego czasu, Elias Nicolai z Hermannstadt (płyty Geорга Theilesiusa, zm. 1646, i Christiana Bartha, zm. 1658). Natomiast znajdująca się w południowej części zespołu „**Katolicka Wieża**” kryje freski przedstawiające m.in. *Świętego Jerzego* oraz *Pokłon trzech króli* (1425). Stanowi ona symbol religijnej tolerancji w kraju tak ciężko doświadczanym konfliktami etnicznymi i religijnymi. Gdy większość mieszkańców przeszła na protestantyzm, wieżę przeznaczono dla tych, którzy zachowali dawne wyznanie.

Patrząc z twierdzy na wieś, nie sposób oprzeć się urokowi jej regularnej zabudowy. Jest to pejzaż średniowiecznej Europy Środkowej, w kształcie nadany jej przez niemiecką Kolonizację Wschodnią. Ani jeden budynek nie uległ tu zmianie, dlatego nie tylko kościół, ale również cała wieś znalazła się pod patronatem UNESCO. Zdziwiająca jest też myśl, że ta zapomniana, ukryta gdzieś na Wschodzie wioska w średniowieczu utrzymywała naturalny kontakt z takimi centrami, jak Wiedeń czy Norymberga.

Informacja turystyczna

W Biertan nie ma punktu informacji turystycznej, jednak przy kompleksie **Unglerus**, świadczącym usługi noclegowe i gastronomiczne, działa **agencja turystyczna** (Str. 1 Decembrie 1918 1; tel.: +40 742024065; www.unglerus.com). Oferuje ona rozmaite usługi, w tym programy zwiedzania Biertan i okolicy, wynajęcie przewodnika po grodzie kościelnym oraz pośrednictwo w organizacji noclegu w jednym w miejscowych gospodarstwach agroturystycznych.

Dojazd

Do wsi można dojechać autobusem z Mediaș (kilka połączeń dziennie, dojazd trwa 50 min). Najbliższe stacje kolejowe znajdują się w Dumbrăveni (12 km) i Mediaș (26 km).

Noclegi i wyżywienie

Zakwaterowanie można znaleźć w **parafialnym domu gościnnym** – należy się z tej

sprawie skontaktować z pastorem na probostwie lub z rodziną Ohnweiler (tel.: +40 269 214677). Można także skorzystać z usług dość drogiego **pensjonatu Unglerus***** (Str. 1 Decembrie 1918 1; tel.: +40 742024065; www.unglerus.com), oferującego kilkanaście miejsc noclegowych w sześciu pokojach. Przy pensjonacie działa **restauracja Unglerus**.

W pobliskiej (6 km) miejscowości Richiș działa niewielki **kemping La Curtea Richini** – aby do niego dotrzeć, należy kierować się z Biertan drogą na południe, w kierunku miasteczka Agnita. Kemping jest zlokalizowany w centralnej części wsi, brama wjazdowa znajduje się między barem a sklepem (Str. Principală 5–6; tel.: +40 269 258475; http://lacurtearichis.ro; VI–X; 3 EUR/os., 2 EUR/namiot, 1 EUR/samochód, 3 EUR/kamper). W kompleksie działa też guesthouse (dwójka w sezonie 39 EUR). Możliwość zamówienia wyżywienia złożonego z produktów regionalnych.

▼ Stare saskie domy w Biertan

Kup książkę

Poleć książkę

Sighișoara

Krzysztof Czyżewski, człowiek przywracający Polakom pamięć Europy Środkowej, zalicza Sighișoarę (węg. Segesvár, niem. Schäßburg, sas. Schäsbrich) – obok Lublany i Suboticy – do magicznych miejsc tej części kontynentu. Sighișoara jak soczewka skupia w sobie specyficzny środkowoeuropejski los i jest źródłem niejednej fascynacji. . .

Górne Miasto zachowało całą średnio-wieczną zabudowę wewnętrzną wraz z murami obronnymi i basztami, czym bez kompleksów może konkurować z francuskim Carcassone. Można też powiedzieć, że jest to największa zamieszkała cytadela w Europie. Dzięki niezwykłym walorom historycznym i krajobrazowym Sighișoara została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

HISTORIA

Prawdopodobnie już w XI w. istniała w tym miejscu osada, okalająca swym drewniano-ziemnym wałem szczyt wzgórza. Pierwotny, być może szeklerski gród, rozbudowali osiedleni tu koloniści sascy. W dokumentach miejscowość pojawia się od 1298 r. jako łacińskie *Castrum Sex*, saskie Schespruch,

węgierski Segusvár (1367) i rumuńska Sa-ghișoara (1431). Od samego początku więk-szość mieszkańców trudniła się rzemiosłem. XV-wieczne dokumenty podają, iż byli oni zrzeszeni w 10 cechach, których liczba na początku XVI stulecia wzrosła do 15. Cechy miejskie istniały w Sighișoarze do 1875 r.

Obwarowania wokół wzgórza wzniesio-no zapewne w XV w., w obliczu narastające-go zagrożenia tureckiego. Również Dolne Miasto, położone wzdłuż zasypanego dziś potoku Șaeș (płynącego środkiem obecnej Str. 1 Decembrie 1918), było otoczone mura-mi. Członkowie cechów zajmowali się budo-wą oraz utrzymaniem murów i baszt, a także wykopali na górze osiem studni (34 m głą-bokości), aby zapewnić sobie dostęp do wody w razie ewentualnego oblężenia. Ko-rzystając z królewskich przywilejów, miasto rozwijało się spokojnie przez dwa stulecia, utrzymując jednorodny profil etniczny – w jego obrębie nie mógł zamieszkać nikt pochodzenia innego niż saskie.

Od XVII w. nastąpiły cięższe czasy. Miasto plądrowały różne wojska, głównie turec-kie. Epidemie i pożary nękały je przez XVII i XVIII w. Ważny epizod odegrała Sighișoara

▼ Sighișoara,
średniowieczne Górne Miasto

do 1575 r. pełniła funkcję ratusza. Odbudowana po pożarze, w 1677 r. uzyskała ozdobny dach, wykonany przez Tyrolczyków Vita Greubera i Filipa Bongę. Ma 64 m wysokości, a jej galeria widokowa, z której roztacza się wspaniała panorama, znajduje się na poziomie ok. 30 m. Nazwę swą zawdzięcza zegarowi wykonanemu w 1648 r. przez Jana Kirschela. Skomplikowany mechanizm zegara, poruszający także figurki znajdujące się po obu stronach wieży, można obejrzeć z bliska, zwiedzając urządzone tu **Muzeum Historyczne** **Muzeul de Istorie**; www.muzeusighisoara.ro; 15 V–15 IX wt–pt. 9.00–18.30, sb.–nd. 10.00–17.30; w pozost. okresie do 15.30; 12 RON, ulgowy 3 RON, w którym znajduje się również makieta przedstawiająca miasto w jego średniowiecznym kształcie.

W budynku Wieży Zegarowej (na parterze) znajduje się **Sala Tortur** (Camera de Tortură) dawnego więzienia Cytadeli. Zwiedzanie jej kosztuje wprawdzie niewiele (4 RON), jednak jest bardzo mała (jedno pomieszczenie) i niespecjalnie warta odwiedzenia.

▲ Wieża Zegarowa

Kościół Klasztorny

Kościół Klasztorny (rum. Biserica Mănăstirii, niem. Klosterkirche), wspomniany w dokumentach w 1298 r., należał do opactwa dominikanów i był poświęcony Najświętszej Marii Pannie. Pierwotny obiekt miał prawdopodobnie skromniejsze rozmiary. W wyniku przebudów jest on dziś liczącą 44,5 m długości i 12,6 m szerokości gotycką halą (w takim układzie wszystkie nawy mają tę samą wysokość, odmiennie niż w układzie bazylikowym). Po przejściu Sasów na wiarę luterzańską (1547) kościół stał się główną świątynią miasta. Do najcenniejszych elementów wyposażenia należy chrzcielnica odlana w 1440 r. Znajduje się tu także 35 wschodnich kobierców. Wracający ze Wschodu kupcy darowywali je jako wota w podziękę za opiekę w podróży, z prośbą o dalszą opatrzność. Na miejscu dawnych zabudowań klasztornych w latach 1886–88 wzniesiono dzisiejszy magistrat. Latem w kościele odbywają się recitale organowe.

Dom Drakuli i dom Pod Jeleniem

Dom Drakuli (Casa Vlad Dracul), znajdujący się nieopodal, wzbudza zainteresowanie głównie w związku z legendą. Wcześniej zwany domem Pauliniego, jest prawdopodobnie najstarszym świeckim obiektem w mieście. Jego parter zbudowano z kamienia rzecznego. Trzy dokumenty wspominają o pobycie tu w latach 1431–36 Włada Dracula (zwanego tak z powodu przynależności do

rycerskiego zakonu Dragonów), ojca Włada Palownika (Vlad Țepeș), który posłużył za pierwowzór postaci Drakuli z powieści Brama Stokera. Przypuszcza się więc, że młody książę Wład mógł się właśnie tutaj urodzić (zob. ramka *Druga strona medalu*, s. 134–135).

Dom Pod Jeleniem (rum. Casa cu Cerb, niem. Haus mit dem Hirschgeweih) jest najbardziej reprezentacyjną kamienicą starówki, wybudowaną w późnorenansowym stylu, wytuowaną w narożu rynku głównego (P-ța Cetății).

Pionier lotów kosmicznych

Hermann Julius Oberth urodził się w Sybinie w 1894 r. Zanim wyjechał na studia do Monachium i Getyngi, większość dzieciństwa spędził w Sighișoara. Zafascynowany powieścią Juliusza Verne'a, w której ogromna kula armatnia musi zostać wyhamowana przez rakietę, aby mogła wylądować na Księżycu, zaczął badać zjawiska związane z astronautyką. Rozwinął podstawy jej nowoczesnej teorii, wykazując np., że człowiek nie przeżyłby przeciążenia występującego przy wystrzale pocisku, w przeciwieństwie do możliwości, jakie dają rakietę. Jego pomysłem była także próba skonstruowania rakiet wielostopniowych, tak, by ograniczyć ich masę – rozwiązanie to jest dziś powszechnie stosowane w lotach kosmicznych. Przeprowadzając doświadczenia początkowo w Niemczech (rakiety V1 i V2), po wojnie przeniósł się do Stanów Zjednoczonych, gdzie współtworzył podwaliny amerykańskich podróży kosmicznych. U schyłku życia zdążył jeszcze odwiedzić miasto dzieciństwa. Zmarł w Norymberdze w 1989 r., przeżywszy 95 lat.

Schody Szkolne

Prowadzące na Wzgórze Szkolne, zadane **Schody Szkolne** (rum. Scara Școlarilor, niem. Schülertreppe), wybudowane w 1662 r., liczyły pierwotnie 300 stopni. Później zostały przebudowane i dziś posiadają 175 stopni. Służyć miały uczniom i nauczycielom w czasie niepogody, szczególnie zimą, jako bezpieczna droga do położonej na górze szkoły.

Naprzeciw wyjścia ze schodów znajduje się budynek **starej szkoły**, wzniesiony w 1619 r. Po lewej stronie natomiast widać okazały budynek nowej szkoły – **gimnazjum im. Josepha Haltricha**, postawiony w latach 1792–1817 i przebudowany w 1901 r.

Kościół Na Wzgórze

★ **Kościół Na Wzgórze** ⓘ rum. **Biserica din Deal**, niem. **Bergkirche**; **codz. 10.00–18.00, 3 RON**, stojący na szczycie Wzgórza Szkolnego (429 m n.p.m.) jest najcenniejszą budowlą Sighișoary. Powstawał w kilku etapach. Na początku XIII w. istniał tu mały salowy kościółek z półokrągłą apsydą. Około 1300 r. wybudowano trójnawową bazylikę z masywną wieżą zachodnią. Prezbiterium tej bazyliki objęło swymi murami pierwotne założenie salowe i w ten sposób powstała rzadko spotykana w Transylwanii

krpota. W latach 1429–83 bazylikę przebudowano na późnogotycką halę. Wtedy też dobudowano południowy portyk (ganek wejściowy). Ostatnim etapem była dobudowa zakrystii i zachodniego portyku ze schodami (ok. 1500 r.). Początkowo katolicki, kościół uzyskał wezwanie św. Mikołaja, aby po przejściu mieszkańców na luteranizm (1547) stać się ich kościołem

parafialnym. Podczas ostatniego etapu przebudowy wykonano polichromie, zamalowane w 1877 r. Podczas konserwacji obiektu w 1934 r. odnowiono te z nich, które nie uległy zniszczeniu.

Wchodząc do kościoła głównym wejściem, zauważamy łaciński napis: „Dzieło ukończono z Bożą pomocą w 1488 r., kiedy w dniu św. Gerarda (23 września) ciężki

▲ Baszta Szewców

▲ Uliczka w Górnym Mieście

śnieg spadł, łamiąc drzewa owocowe". Autorem napisu i fresków jest Jacob Kendlinger z austriackiego Salzburga. Duże wrażenie robią cztery wykonane przez niego sceny pasyjne (po lewej, w nawie bocznej): Biczowanie, Cierniem koronowanie, Sąd Piłata, Obnażenie z szat.

Pod sklepieniem wieży umieszczono 14 płyt nagrobnych, a w przedsionkach naw bocznych można zobaczyć tarcze herbowe króla Macieja Korwina i jego żony Beatrycze, księcia Stefana Batorego oraz króla Władysława III. Cennymi elementami wyposażenia są: kamienna ambona

▼ Kościół Na Wzgórzu

Kup książkę

Poleć książkę

z 1480 r., chrzcielnica pochodząca z kościoła Klasztornego, a przede wszystkim – wymyślne późnogotyckie tabernakulum wieżyczkowe. Stalle w północnej części prezbiterium wykonał w 1523 r. mistrz Johannes Reichmuth. Spośród eksponowanych we wnętrzu ołtarzy najcenniejszy jest poliptyk z 1520 r., poświęcony św. Marcinowi. Pierwotnie znajdujący się w kościele Klasztornym, ołtarz jest przypisywany Janowi Stwoszowi, synowi Wita (tego samego, który wyrzeźbił ołtarz dla krakowskiego kościoła Mariackiego). W prezbiterium stoi ołtarz z kościoła w Șașeș, a pierwszy w nawie bocznej pochodzi ze świątyni w Cund.

Cmentarz (Cimitirul Evanghelic), tarasowo rozłożony na stoku za kościołem, należy do najpiękniejszych nekropolii Transylwanii, pięknie pokazując trwanie etosu rzemieślniczego w społeczności miasta.

Inne ciekawe miejsca

Warto przespacerować się wzdłuż **murów obronnych**, począwszy od najwyższego miejsca, przy górnym kościele. Tam,

gdzie dziś znajduje się kostnica, stała kiedyś baszta Złotników z bastionem – kluczowy punkt systemu obronnego miasta. Do dziś z 13 niegdyś istniejących tu wież pozostało osiem.

Kościół katolicki wzniesiono w 1894 r. na miejscu baszty Ślusarzy i przylegającego do niej kościoła franciszkańskiego. Powstał głównie na potrzeby tutejszej społeczności węgierskiej.

OKOLICE

Kilkanaście kilometrów na południowy zachód od miasta leży wioska **CRIȘ** (węg. Kéresd, niem. Kreischn), w której, na wzgórzu, znajduje się **★ Bethlen-kastély** – jedna z najpiękniejszych rezydencji siedmiogrodzkiego renesansu, własność książęcego węgierskiego rodu Bethlenów. Pomimo że dojazd do wsi dla osób nieposiadających własnego samochodu może przysporzyć trochę problemów (najlepiej w takim wypadku podróżować autostopem), zdecydowanie warto ją odwiedzić. Zamek jest remontowany od wielu lat

Informacja turystyczna

Centrul de Informare Turistică, P-ța Octavian Goga 8; tel.: +40 265 770415. **Muzeul de Istorie** (Wieża Zegarowa), P-ța Muzeului 1; tel.: +40 265 771108; wt.–pt. 9.00–18.30, sb.–nd. 10.00–17.30; www.infosighisoara.ro.

Komunikacja

W Sighișoarze zatrzymują się pociągi wyższych kategorii z kierunków: Budapeszt, Wiedeń, Oradea, Arad, Timișoara, Satu Mare, Syhot (Sighetu Marmatiei), Kluż, zmierzające do Bukaresztu przez Brașów. Autobusem można dojechać do m.in. Brașowa, Târgu Mureș, Kluży, Mangalii, Sybina oraz wielu pobliskich mniejszych miejscowości. Miasto leży przy

międzynarodowej drodze E60 prowadzącej z Oradei przez Târgu Mureș do Bukaresztu.

Noclegi

◆ **Burg Hostel**, Str. Bastionului 4/6; tel.: +40 265 778489; www.burghostel.ro; jedyńka 85–90 RON, dwójka 100–110 RON, trójka 145 RON, miejsce w sali zbiorowej 45 RON. Hostel godny polecenia, zarówno ze względu na świetne położenie na starym mieście, jak i dobre warunki noclegowe. 74 miejsca w 16 pokojach. W piwnicy urządzone przestronną restaurację, tanią kawiarnię internetową (również z wi-fi) i salę z automatami do gier.

- ◆ **Kemping Vila Franca**, Str. Dealul Gării (na stoku nad stacją kolejową; dojście z dworca ulicami Libertății, Nicolae Titulescu i Teilor – ta ostanía przecina tory kolejowe); czynny 1 IV–15 XI; tel.: +40 749203850; www.sighisoara-tourism.com; 3 EUR/os., namiot 2–3 EUR, samochód 1,5–2 EUR. Można także wynająć dwuosobowy domek kempingowy (16–30 EUR zależnie od standardu i sezonu). Receptja znajduje się w pobliskiej, niedrogiej restauracji. Namiot można rozstawić także w ogrodzie szkolnym w centrum miasta (Str. 1 Decembrie 1918 30a; 10 RON).
- ◆ **Pensjonat Chic**, Str. Libertății 44; tel.: +40 749203851; www.sighisoara-tourism.com; dwójka bez łazienki 19 EUR (z łazienką 24 EUR). Restauracja; lokalizacja tuż obok dworca.
- ◆ **Pensjonat Gia**, Str. Libertății 41; tel.: +40 722490003; www.hotelgia.ro; dwójka 110 RON, trójka 140 RON. Lokalizacja w pobliżu dworca kolejowego. Pokoje z łazienkami, TV i wi-fi.
- ◆ **Pensjonat Hera**(*)**, Str. Mihai Eminescu 62; tel.: +40 265 778850; dwójka ok. 100 RON (zależnie od standardu). Niewielki pensjonat w ładnej okolicy. Bardzo miła obsługa, ale porozmawiać można tylko po rumuńsku, płatność tylko gotówką.

Wyżywienie

Restauracje i kawiarnie skupiają się przede wszystkim w Górnym Mieście oraz wzdłuż ulic Turnului, Ilarie Chendi i Octavian Goga. Dobrych lokali z tradycyjnymi, rumuńskimi potrawami jest naprawdę niewiele (szczególnie z daniami wegetariańskimi). Zdecydowanie króluje pizza (w szczególności w lokalach przy Piața Hermann Oberth). Wieczorem tłoczno robi się w pubach.

- ◆ **Art and Coffee Lounge / Casa Vlad Dracul*****, Górne Miasto (w Domu Drakuli). Najlepsza kawiarnia i restauracja w mieście. Na parterze (w kawiarni) można napić się jednego z wielu koktajli bądź zjeść najlepsze w Sighișoarze, domowej produkcji lody. Z kolei w eleganckiej,

urządzonej w „mrocznym stylu” restauracji na 1. piętrze można zjeść doskonały, tradycyjny, rumuński obiad. Ceny niestety ponadprzeciętne.

- ◆ **Casa cu Cerb**, Górne Miasto, w domu Pod Jeleniem (obok Domu Drakuli); www.casacucerb.ro; 9.00–24.00; obiad 25–30 RON. Miejsce godne polecenia; szeroki wybór potraw (głównie rumuńskich), miła obsługa i duży ogródek (w sezonie), z którego można rozkoszować się widokiem na stare miasto, to główne atuty tego miejsca.
- ◆ **International Café**, P-ța Cetății 8; 9.00–23.00. Przyjemna kawiarnia z internetem (w piwnicy). Wyśmienite babeczki z jabłkami i jagodami oraz jabłkami i rodzynkami. W chłodne dni warto spróbować pikantnego soku jabłkowego.
- ◆ **Pizzeria Perla**, P-ța Hermann Oberth (na rogu, po lewej stronie placu, idąc od strony Wieży Zegarowej); 8.00–24.00; pizza od 10 RON. Miła obsługa. Doskonała (jak na rumuńskie standardy) i tania pizza.
- ◆ **Restauracja Concordia**, P-ța Hermann Oberth (na rogu Str. Octavian Goga); 10.00–24.00; pizze i makarony 20–30 RON. Duży lokal z TV i wi-fi, polecany zwłaszcza miłośnikom kuchni włoskiej. Duży wybór dań. Klimatyczne, lekko zaciemnione wnętrza.
- ◆ **Teo's Distillery**, Górne Miasto (niedaleko Schodów Szkolnych); Str. Scolii 14; www.delateo.ro; pn.–sb. 15.00–21.00. Winiarnia oferująca za niezbyt wygórowaną cenę wiele lokalnych win, pyszną palinkę, brandy. Działa tu też pensjonat.

Wydarzenia

Corocznie w jeden z ostatnich weekendów lipca odbywa się w mieście **Festiwal Sztuki Średniowiecznej** (Festivalul de Artă Medievală), który w ostatnich latach, wbrew dość „poważnej” nazwie, zmienił się w wielkie radosne *party*. Składają się na niego rozmaite „średniowieczne imprezy” – m.in. pokazy teatrów ulicznych i koncerty organowe (odbywające się w kościołach).

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

- 1. ZAREJESTRUJ SIĘ**
- 2. PREZENTUJ KSIĄŻKI**
- 3. ZBIERAJ PROWIZJĘ**

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

travelbook

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Transylwania i Marmarosz

Historyczna Transylwania oraz przylegający do niej Marmarosz to jedno z najciekawszych regionów Rumunii. Burzliwa historia, długie tradycje wielokulturowości oraz wspaniała przyroda stopiły się tu w unikatowy konglomerat. Tutejsze atrakcje można wliczać niemal bez końca: średniowieczne miasta, obronne kościoły saskie, zamki i kasztele węgierskich rodów, drewniane karpackie cerkwie, chłopskie warownie, skanseny i wsie, w których zatrzymał się czas, wspaniałe i dzikie góry... Zapraszamy do odkrywania jednego z najbardziej fascynujących regionów Europy!

Średniowieczne **miasta**

Ufortyfikowane kościoły wiejskie

Perły architektury drewnianej

Zamki, pałace, kasztele

Żywa i barwna kultura ludowa

Krajobrazy i przyroda Karpat

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
0 601 339900

 Bezdroża

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane
• <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
• <http://bezdroza.pl/newsletter>

Hellon SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gilwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ebookpoint^{PL}

ISBN 978-83-283-5387-9

Cena 26,90 zł